



Iedereen naar buiten!

Uitvoeringsprogramma spelen en sporten buitenruimte 2020

Datum: 4 november 2020



Inhoudsopgave

1. Samenvatting	3
2. Inleiding	4
3. Visie op spelen en sporten	6
4. Huidige staat van het speel- en sportaanbod	9
5. Ontwikkelingen	12
6. Inzichten	16
7. Doorvertaling naar de praktijk	18
Bijlagen	21

1. Samenvatting

In de afgelopen jaren is de visie op spelen veranderd, zowel landelijk als lokaal. Het nieuwe Uitvoeringsplan voor Lisse gaat in op recente ontwikkelingen (o.a. sporten, duurzaamheid en inclusiviteit) en is verbreed naar spelen en sporten in de buitenruimte. Er wordt niet alleen aandacht gegeven aan kinderen, maar ook jongeren, volwassenen en mensen met een beperking krijgen een plek in de openbare ruimte. De focus ligt op centrale verblijfsplekken, waar verschillende doelgroepen graag komen, uitgedaagd worden en elkaar kunnen ontmoeten.

De nieuwe visie zorgt voor andere manieren van uitvoeren en inrichten. Van veel kleine, afgezonderde plekken, naar centrale uitdagende locaties die geïntegreerd liggen in het groen. Uitdaging en duurzaamheid zijn belangrijke aspecten voor de inrichting. Hiermee worden speelplekken fijne verblijfsplekken en zijn zij toekomstbestendig (ze gaan lang mee en zijn klimaatbestendig). 25 van de huidige locaties bieden onvoldoende uitdaging en mogelijkheden. Deze locaties worden opgeheven of omgevormd, waardoor er financieel ruimte ontstaat om extra te investeren in centrale locaties. Tijdens het onderzoek zijn de ervaringen van inwoners geïnventariseerd. Ook bij de uiteindelijke inrichting blijven bewoners een stem houden. Van belang bij de uitvoering is ook de samenwerking tussen verschillende beleidsterreinen, zoals groen en sport. Door goede afstemming met bewoners en een integrale aanpak vanuit de gemeente kan daardoor extra draagvlak en meerwaarde worden gecreëerd zodat de inwoners van Lisse lekker kunnen spelen en sporten!



2. Inleiding

Aanleiding

Het huidige plan voor spelen (Recht op vieze knieën) is opgesteld voor de jaren 2009-2012. In 2013 is er een evaluatie op dit plan geschreven (actualisatie uitvoeringsplan speelruimte gemeente Lisse 2013-2022). Nieuwe trends, ontwikkelingen en opvattingen op het gebied van de openbare speel- en sportplekken geven aanleiding om dit plan te herzien. Een belangrijke ontwikkeling is bijvoorbeeld de aandacht voor sporten in de buitenruimte. Deze en andere ontwikkelingen worden meegenomen in dit plan, zodat deze voldoet aan de wensen en eisen van deze tijd. Daarnaast geeft Lisse met dit plan een kwaliteitsimpuls aan de openbare speel- en sportplekken.

Scope

Dit document beschrijft de huidige staat van en ambities voor de openbare speel- en sportruimtes in de gemeente Lisse. Dit betreft in principe de gehele openbare ruimte. Hierbij ligt de focus voornamelijk op de bestaande speel- en sportplekken die in het beheer zijn van de gemeente. Naast de bestaande (formele) voorzieningen worden echter ook uitspraken gedaan en ingrepen voorgesteld voor speeltuinverenigingen en de vrije speelruimte. Dit laatste betreft de openbare ruimte die niet expliciet is ingericht om in te spelen, maar zich daar vaak wel prima voor leent (de stoep, plantsoenen of ander openbaar groen).

Naast dit uitvoeringsprogramma is er een Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR), waarin de ambities en visie uit dit document worden vertaald naar inrichtingseisen. Daarnaast is er een Vervangingsplan waarin staat aangegeven welke plekken de komende jaren worden ingericht en welk budget daarvoor gereserveerd is.

Werkwijze

Voorafgaande aan dit uitvoeringsplan is uitgebreid onderzoek gedaan naar de huidige speel- en sportruimte in Lisse. Door middel van een veldinventarisatie is de huidige staat in beeld gebracht en zijn aanbevelingen aangedragen. Daarnaast komt in een uitgebreid participatietraject naar boven hoe inwoners de ruimte ervaren en hoe zij denken dat het beter kan (wandelingen met kinderen, enquête, jongerenoverleg en gesprekken met speeltuinverenigingen). Beide onderzoeken zijn samengevat in dit uitvoeringsplan. De volledige onderzoeksresultaten zijn als aparte bijlage toegevoegd.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek worden aanbevelingen gedaan voor de verbetering van de openbare speel- en sportruimte.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt gestart met de visie op spelen en sporten. Dit wordt opgevolgd door een beschrijving van de huidige staat van het speel- en sportaanbod in (hoofdstuk 4) en een beschouwing van huidige ontwikkelingen op het gebied van openbare speelruimte in Nederland én Lisse (hoofdstuk 5). Op basis van de visie en de beschouwing van de huidige staat en ontwikkelingen wordt in een zesde hoofdstuk geconcludeerd wat er beter kan (inzichten vanuit het veldwerk en het participatietraject. In het zevende en laatste hoofdstuk wordt vervolgens een doorvertaling gemaakt naar de praktijk en wordt ingegaan op de vraag hoe de gewenste verbeteringen kunnen worden uitgevoerd.

Ambitie

Dit uitvoeringsprogramma heeft de ambitie de kwaliteit en speelwaarde van de openbare speel- en sportruimte te verhogen en om spelen en sporten te stimuleren bij jong en oud, met of zonder handicap. Thema's zoals klimaatverandering, duurzaamheid, recreëren en ontmoeten worden ook meegenomen in de uitvoering.



3. Visie op spelen en sporten

De visie op spelen en sporten beschrijft de wijze waarop de gemeente Lisse de openbare speelruimte wil verbeteren. Welke thema's actief worden opgepakt, welke ingrepen daarbij horen en welke kaders en uitgangspunten leidend zullen zijn in de toekomstige inrichting van de openbare speel- en sportruimte.

Visie

Het huidige beleidsplan voor spelen (Recht op vieze knieën) is opgesteld voor de jaren 2009-2012. Nieuwe trends, ontwikkelingen en opvattingen op het gebied van de openbare speel- en sportruimte geven aanleiding om dit plan te herzien. Een belangrijke ontwikkeling is bijvoorbeeld de aandacht voor sporten in de buitenruimte. Deze en andere ontwikkelingen worden meegenomen in dit plan, zodat deze voldoet aan de wensen en eisen van deze tijd. Daarnaast geeft Lisse met dit plan een kwaliteitsimpuls aan de openbare speel- en sportplekken. De visie bestaat uit vier uitgangspunten:

Uitgangspunten

- Om het belang van een gezonde leefstijl te benadrukken wordt ingezet op het realiseren van uitdagende speel- en sportplekken.
- Voor kinderen betekent dit een divers en uitdagend speelruimteaanbod in de nabije omgeving.
- Iedereen is welkom in de openbare ruimte en worden specifiek gestimuleerd om meer te bewegen door uitdagende en goed gelegen sportplekken.
- Alle bewoners worden betrokken bij de inrichting van de openbare ruimte.

Met de nieuwe visie wordt ingezet op een goede verdeling van blok-, buurt- en wijkspeelplekken en sportplekken. De wijkspeelplekken hebben een grote speelwaarde en zijn uitdagend voor de wat oudere jeugd (leeftijd 13 jaar en ouder). Deze plekken liggen vaak wat verder van de woonplek af maar doordat de jeugd die deze plekken gebruikt iets ouder is kunnen ze deze goed bereiken. De buurtspeelplekken zijn aantrekkelijk voor de jongere en wat oudere jeugd. Ze zijn dichterbij de woonplek en makkelijker bereikbaar dan de wijkspeelplek. Wanneer een buurtspeelplek te ver weg is zal een blokspeelplek gehandhaafd blijven. Voorgaande leidt ertoe dat 25 van de huidige speelplekken kunnen worden opgeheven. Deze plekken kunnen bijvoorbeeld een informele speelplek worden of bijv. buurttuin of ontmoetingsplek worden.

Deze visie is uitgewerkt in uitvoeringsregels en in de visiekaart (zie hoofdstuk 7).

Uitvoeringsregels

Speelplekken

- Kinderen van 0-8 jaar kunnen niet altijd grote wegen oversteken. Op de kaarten staan deze aangegeven met een rode stippellijn. Binnen elk gebied tussen deze wegen ligt minimaal 1 centrale buurtplek.
- Het aanbod van speeltoestellen, speelaanleidingen en sporttoestellen dient divers en uitdagend te zijn. Iedere speelplek is anders.
- Mensen met een beperking of hun verzorgers kunnen hun specifieke behoeftes over een speelplaats aangeven bij de gemeente. De beheerder spelen zal samen met de melder kijken naar de mogelijkheden. Daar waar het kan worden speelplekken aangepast.
- Speel- en sportplekken voldoen aan de regels van het "Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen" (WAS). Er vindt jaarlijks één keer een visuele hoofdinspectie en drie keer een functionele inspectie plaats om te controleren of de locaties en toestellen voldoen. Op basis van deze inspecties wordt onderhoud uitgevoerd, onderdelen vervangen en het vervangingsplan aangepast (daar waar nodig is).
- De gemeente is verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van en aansprakelijk voor gebruik van in de openbare ruimte geplaatste speel- en sporttoestellen. Dit geldt ook wanneer deze toestellen door inwoners geplaatst zijn. Het plaatsen van (losse) toestellen in de buitenruimte door inwoners is daarom niet toegestaan. Zij dienen hierover in overleg te treden met de gemeente om te bekijken wat de mogelijkheden zijn.
- Roken is niet toegestaan op speelplekken.
- Honden zijn niet welkom op speelplekken.

Bestaande speel- en sportplekken herinrichten

- Speelplekken worden in participatie heringericht.
- Speel- en sportplekken zijn opgenomen in een vervangingsplan. Dit plan geeft aan welke plek wanneer aan vervanging toe is. Jaarlijks kan dit plan aangepast worden als inspectiegegevens daar aanleiding toe geven.
- Een speelplek dient bereikbaar, toegankelijk en zo goed als mogelijk bespeelbaar te zijn voor mensen met diverse beperkingen. De richtlijnen van de Inspiratiebundel – Aan de slag met Samenspelen, dienen hier als uitgangspunt (zie hoofdstuk 3). Beheerder en beleidsmedewerker dragen zorg voor de realisatie van inclusieve speelplekken. De buurtsportcoach stimuleert gebruik door doelgroepen.
- Een aantal plekken krijgt bij herinrichting een specifieke uitbreiding om beter aan te sluiten op de visie van dit uitvoeringsplan (zie visiekaart). Deze plekken worden opgepakt zoals bij reguliere herinrichtingen, alleen is hier extra aandacht voor natuurlijk spelen en/of sport en beweging.
- Inrichtingseisen voor nieuw aan te leggen speelplekken en sportplekken zijn beschreven in de "Leidraad Inrichting Openbare Ruimte" (LIOR).

Nieuwbouwwijken

- Binnen de structuur van gebiedsontsluitingswegen zijn speelplekken aanwezig.
- De loopafstand tot een speelplek is niet groter dan 600 meter, zodat kinderen tot 12 jaar de speelplek kunnen bereiken.

- Een speelplek dient bereikbaar, toegankelijk en zo goed als mogelijk bespeelbaar te zijn voor mensen met diverse beperkingen. De richtlijnen van de Inspiratiebundel dienen hier als uitgangspunt (zie hoofdstuk 3). Beheerder en beleidsmedewerker dragen zorg voor de realisatie van inclusieve speelplekken. Buurtsportcoach stimuleert gebruik door doelgroepen.
- Deze en andere inrichtingseisen voor nieuw aan te leggen speelplekken en sportplekken zijn beschreven in de "Leidraad Inrichting Openbare Ruimte" (LIOR).
- De beheerder spelen is verantwoordelijk voor het aanleggen van speelplekken in nieuwbouwwijken. Vanuit een project wordt een bedrag aan de beheerder beschikbaar gesteld.

Nieuwe plekken aanleggen

In de bestaande woonwijken zijn voldoende speelplaatsen aanwezig. Er worden in principe geen extra speelplekken toegevoegd.

Opheffen bestaande plekken

Lisse heeft een groot aantal speel- en sportplekken. Voor een goede dekking zijn niet alle plekken nodig. Daarom wordt een aantal plekken opgeheven. Bij opheffing worden toestellen (en eventueel ondergrond) van de plek verwijderd. Er zal dan worden bekeken welke functie deze plek krijgt. Dit zal bij voorkeur behouden blijven als informele (groene) speelruimte, maar kan ook getransformeerd worden naar een buurt(groente)tuin, parkeerplaats of iets dergelijks. Een aantal opties zal aan de omwonenden voorgelegd worden.

Speeltuinenverenigingen

Een speeltuinvereniging is een speeltuin die door vrijwilligers beheerd wordt. Het doel van speeltuinverenigingen is: algemene opvoeding, lichamelijke en geestelijke vorming en mogelijkheden bieden voor ontspanning. Lisse heeft 3 speeltuinverenigingen die verschillende activiteiten organiseren voor de buurt en de kinderen. De speeltuinverenigingen zijn door hun aanbod van speelobjecten een belangrijke aanvulling op het speelaanbod in hun buurt.

- De speelplaats van een speeltuinvereniging voldoet aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS). De toestellen zijn gecertificeerd (hebben een keurmerk) en worden 4 keer per jaar op veiligheid geïnspecteerd.
- Een jaarlijkse hoofdinspectie wordt uitgevoerd. Deze wordt door de gemeente georganiseerd en betaald. De verenigingen werken mee aan de inspectie door de speelplaats open te stellen voor de inspecteur. De resultaten van de inspectie worden naar de speeltuinverenigingen toegestuurd. De speeltuinverenigingen zijn zelf verantwoordelijk voor het opheffen van evt. tekortkomingen.
- Speeltuinenverenigingen zijn verantwoordelijk voor het toezicht op het veilig gebruik van hun speeltuin met speeltoestellen.
- De gemeente stelt een jaarlijkse subsidie beschikbaar voor de speeltuinverenigingen. Een speeltuinvereniging ontvangt deze vergoeding als:
 - De vereniging voldoet aan de door het college vastgestelde voorschriften van de subsidieregeling en;
 - De vereniging voldoet aan de voorschriften voor speeltuinverenigingen die hierboven vermeld zijn.
- De gemeente biedt de speeltuinverenigingen een cursus aan over o.a. beheer en veiligheid.

4. Huidige staat van het speel- en sportaanbod

In 2019 is de huidige staat van het speel- en sportaanbod in de openbare ruimte in Lisse in beeld gebracht tijdens een veldinventarisatie. Ook zijn met verschillende participatiemethodes de ervaringen en ideeën van de inwoners verzameld. De belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek zijn in dit hoofdstuk weergegeven en vertaald naar aanbevelingen en verbetervoorstellen voor uitvoering.

Kwantiteit

Lisse heeft 76 openbare speel- en sportplekken en 3 speeltuinverenigingen. Er zijn 56 kleine plekken met een beperkt bereik (blokplekken – voor het omliggende woonblok), 13 grotere plekken voor de hele buurt (buurtplekken) en 2 plekken met aantrekkingskracht voor heel de wijk. Op 21 plekken kun je sporten (waarvan 5 exclusief voor sporten zijn ingericht, hier staan geen speeltoestellen).

Dekking

Elke wijk kan opgedeeld worden in verschillende gebieden, die worden begrensd door drukke wegen (barrières voor kinderen tot 8 jaar), industrieterreinen of parken en water. In elk van deze gebieden (mits met woonfunctie) zijn voldoende speelplekken te vinden: er is tenminste één buurtplek, aangevuld met meerdere blokplekken (vaak voor jongere kinderen).

Uitdaging en diversiteit

Per gebied verschilt de uitdaging van het aanbod. In de buurten De Blinkerd, De Engel en de Vogelwijk is het nu goed spelen. In Centrum, Bloemwijk en Oranjewijk zijn weinig uitdagende buurtplekken. Veel plekken zijn ingericht voor jonge kinderen (tot 6 jaar) met vaak dezelfde toestellen. Voor kinderen van 7-14 jaar is de uitdaging beperkt. Naast spelen met traditionele toestellen worden op plekken verspreid in Lisse ook andere speelvormen aangeboden, zoals natuurlijk spelen en speelpleintjes (zie voorbeelden in de bijlage). In het merendeel van de buurten is wel een buurtplek te vinden met veel open ruimte rondom die met name goed gebruikt kan worden door oudere kinderen boven de 10 jaar (voor sporten of ravotten).

Sporten

Er zijn veel openbare sportplekken. In elke buurt is wel een sportvoorziening te vinden. De diversiteit aan sporten is wel beperkt (voetbalveldjes, losse baskets, één halfpipe, een jeu de boulesbaan en een fitplein).

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het merendeel van de plekken is bereikbaar voor mensen met een lichamelijke beperking, maar de voorzieningen zelf zijn vaak niet of nauwelijks toegankelijk of bespeelbaar (zelfs de grotere plekken voor de hele buurt of wijk).

Jongerenaanbod

Jongeren kunnen op weinig plekken terecht. Daar waar deze plekken er wel zijn worden zij soms weggestuurd door handhaving op basis van de samenscholingswet of na klachten uit de buurt.

Huidige staat en gebruik

Het merendeel van de buurtplekken ligt er goed onderhouden bij en wordt ook goed gebruikt. Ook de blokplekken zijn meestal in prima staat. Wel worden door beperkte variatie niet alle blokplekken evenveel gebruikt (zeker in buurten met veel blokplekken op korte afstand van elkaar).

Schoolpleinen

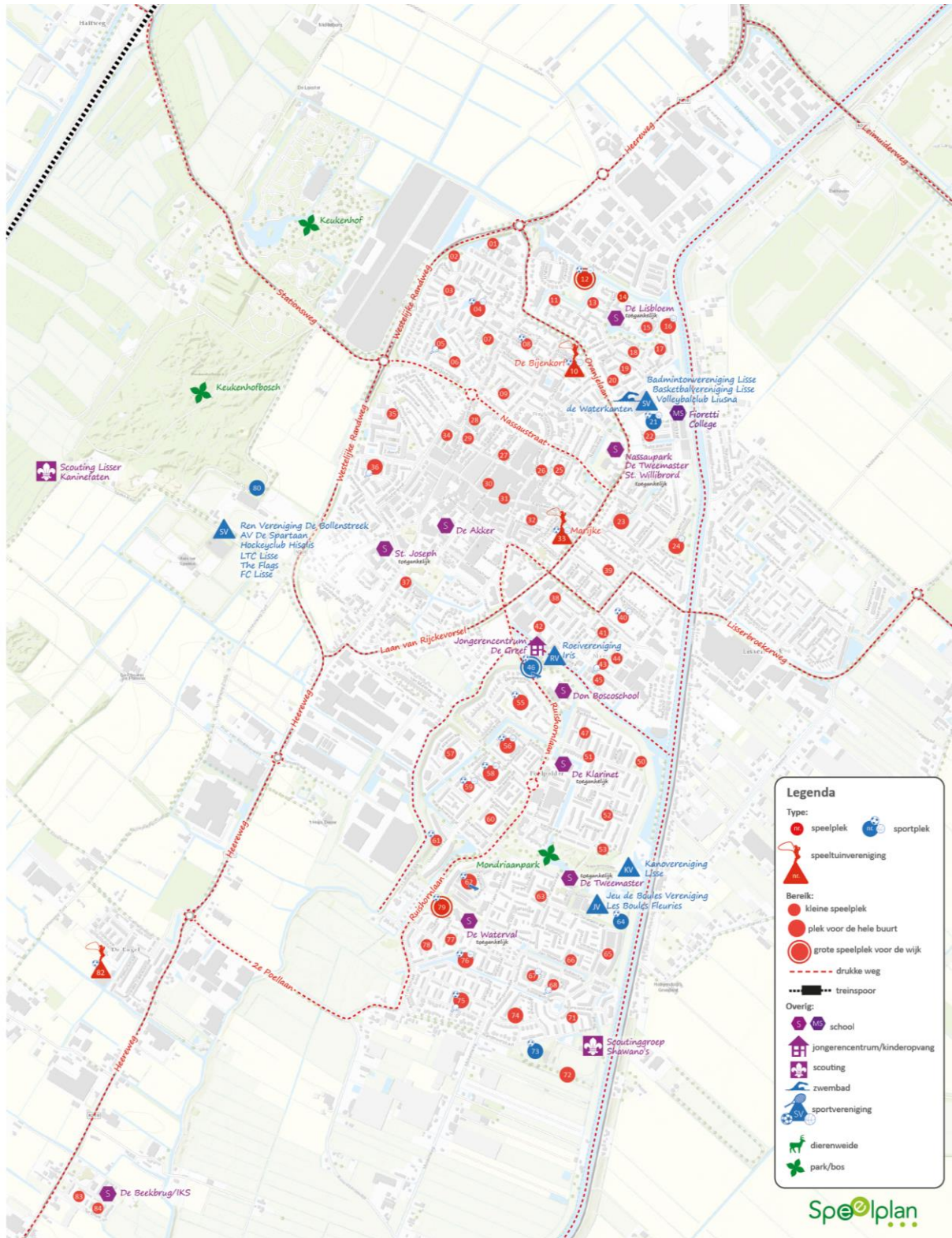
De buurten waar de scholen liggen, hebben vaak voldoende openbare speel- en sportplekken. Hierdoor blijven kinderen vaak niet spelen op het schoolplein na schooltijd. Een uitzondering hierop zijn de buurten Ter Beek en Centrum, waar het openbare aanbod beperkt is. Scholen maken regelmatig gebruik van grotere openbare plekken op loopafstand tijdens evenementen.

Speeltuinenverenigingen

De 3 verenigingen zijn een belangrijk onderdeel van de speelruimte in de buurten door hun ligging en unieke aanbod ten opzichte van de openbare plekken: in de directe omgeving van de verenigingen zijn geen of slechts kleine speelplekken te vinden. Hiermee vormen ze echt een aanvulling op het formele aanbod dat in beheer van de gemeente is.



Inventarisatiekaart



5. Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op het gebied van spelen en sporten. Landelijk, maar ook op lokaal niveau in Lisse.

Belang van goede en openbare speelruimte

Spelen is voor de ontwikkeling van kinderen van groot belang. Door te spelen ontwikkelen kinderen motorische, cognitieve, sociale, creatieve en emotionele vaardigheden die belangrijk zijn om deel te nemen aan de samenleving. Buitenspelen is gezond, draagt bij aan de sociale contacten in de buurt en biedt spelmogelijkheden die binnen niet mogelijk zijn. Het is niet voor niets dat de overheid al decennialang een rol speelt bij het voorzien in voldoende en aantrekkelijke, veilige speelplekken.

Belang van een beweegvriendelijke openbare ruimte

De laatste jaren wordt aanvullend op de speelruimte steeds meer en explicieter belang gehecht aan de beweegvriendelijke leefomgeving om een gezonde leefstijl te stimuleren. Dit wordt niet alleen actief gestimuleerd door de aanleg van sportroutes en sportplekken maar ook ondersteund door bijvoorbeeld de inzet van JOGG-werkers, buurtsportcoaches, platforms die aanbieders van beweegactiviteiten in contact brengen met bewoners en sportakkoorden op landelijk en lokaal niveau.

Sporten is immers gezond en bevordert de sociale cohesie. Huidige ontwikkelingen en trends maken dat sporten nu en in de toekomst niet voor iedereen zo vanzelfsprekend is. Denk hierbij aan vergrijzing, meer zittend werk en digitale sporten. Daarnaast zien we dat er meer individueel sport wordt beoefend. Op deze ontwikkelingen wordt landelijk ingegaan in het Nationaal Sportakkoord (2019) en ook in de Omgevingswet (2018) met verschillende maatregelen. De gemeente Lisse heeft in 2019 een meerjarenprogramma voor sporten opgesteld voor 2019-2022. De landelijke en lokale ambities komen op meerdere punten overeen. Belangrijkste uitgangspunt van beiden is om in het kader van deze ontwikkelingen meer mensen het plezier en de positieve effecten van sporten te laten ervaren. Om deze ambitie tot uitvoering te brengen wordt een samenwerking gezocht tussen verschillende partijen: enerzijds aanbieders van beweegactiviteiten (verenigingen, gezondheidstherapeuten en buurtsportcoaches) en anderzijds de (kwetsbare) doelgroepen (ouderenopvang, scholen en bewoners met een laag inkomen).

Het uitvoeringsplan spelen en sporten gaat over de openbare speel- en sportplekken in Lisse. Wat betreft sporten worden de ambities voor de openbare ruimte uit het Sportakkoord en de Sportnota overgenomen. Hiermee functioneert dit uitvoeringsplan als een aanvulling op deze twee documenten (niet als vervanging):

Gedeelde ambities uit het Sportakkoord en de Sportnota

- Een leven lang bewegen (extra aandacht voor kwetsbare groepen).
- Sportieve basis voor de jeugd (motorische vaardigheden en conditie van kinderen weer op peil brengen en jongeren opvoeden tot sportieve volwassenen).
- Spelen en sporten in de openbare ruimte (stimuleren individuele sportbeoefening voor volwassenen en beweging op speelplekken voor kinderen).

Rookvrije Generatie

Hoewel het aantal rokers sinds de jaren '60 flink gedaald is en roken inmiddels een ander imago heeft gekregen, sterven er nog elk jaar ongeveer 20.000 mensen aan de gevolgen van roken in Nederland. Daarnaast raken iedere week honderden kinderen verslaafd aan roken. Longfonds, KWF Kankerbestrijding en de Hartstichting hebben daarom in 2015 het initiatief Rookvrije Generatie opgezet. Het doel hiervan is "een generatie kinderen die opgroeit zonder de schadelijke gevolgen van (mee)roken en vrij van de verleiding om te gaan roken". De gemeente Lisse heeft zich ook aangesloten bij deze beweging. Op openbare speel- en sportplekken is roken niet toegestaan. Tevens zal in de subsidievoorwaarden van de speeltuinverenigingen opgenomen worden dat zij zich aansluiten bij dit initiatief van de Rookvrije Generatie.

Stimulering van ontmoeting

Buitenspelen en sporten is niet alleen goed voor de fysieke of cognitieve ontwikkeling van gebruikers. Voldoende en aantrekkelijke speelruimte is tevens goed voor de positieve beleving en leefbaarheid van een wijk. Zeker als gekozen wordt voor de juiste inrichting kunnen speel- maar ook sportplekken een belangrijke ontmoetingsfunctie vervullen. Het is belangrijk om hierbij te investeren in de verblijfswaarde, door het maken van prettige plekken. Voor (groot)ouders van jonge kinderen is het bijvoorbeeld fijn als er bankjes bij een speelplek staan, maar ook voldoende beschutting door bomen draagt bij aan een betere verblijfswaarde.

Doelgroepen

Binnen speelbeleid werd in de regel gekeken naar de doelgroep van 0-12 of 0-18 jaar, verdeeld in groepen van steeds 6 jaar (0-6, 7-12 en 13-18 bijvoorbeeld). Tegenwoordig wordt bij 'speelruimte' naar alle bewoners gekeken (zie ook de eerdere ontwikkelingen). Elke doelgroep heeft daarbij inrichtingsaspecten waar rekening mee gehouden moet worden. Voor de doelgroepen tot 19 jaar zijn deze opgenomen in tabel 1.

Leeftijd	Speeluitdaging	Inrichting formele speelruimte
0 t/m 4 jaar	ontdekken en exploreren van ruimtes, materialen en vaardigheden; rollenspel en fantasiespel	kleine, gemakkelijke toegankelijke speeltoestellen; zand en water; kleurgebruik; beschutting en zitmogelijkheden voor ouders/begeleiders
5 t/m 9 jaar	samenspel, regelspel en balspelen gevarieerder en wilder bewegingsspel ontdekking en grensverlegging	toestellen die samenspel stimuleren; klimmen, schommelen; hogere glijbanen; open en besloten ruimtes, verhard en onverhard
10 t/m 14 jaar	samenspel, ontmoeting, creatie en sport competitiever, opzoeken risico's en onderzoekend spelgedrag, minder regelspel	trapveldje en andere sportplekken; fysiek uitdagende toestellen, minder gedefinieerd om zelf spel te ontwikkelen; natuurlijke, avontuurlijke inrichting om vorm te geven aan de speelruimte
15 t/m 19 jaar	ontmoeting en sport, uitrusten en chillen; vrijetijdsbesteding met sterke sociale waarde; fysieke grensverlegging	voetbalveld, skatepark, basketbalveld, fietscross, freerunning, bootcamp, al dan niet in combinatie met ontmoetingsplek

Welke plek voor welke doelgroep moet worden ingericht is vaak maatwerk en afhankelijk van de typering van de buurt (leeftijdsopbouw, bouwstijl, beschikbare ruimte). Grofweg kan gesteld worden dat op een buurtplek elke doelgroep (de hele buurt) zich welkom moet voelen, terwijl de

kleinere blokplek vaak wordt ingericht voor jongere kinderen (tot 9 jaar). Jongeren gaan graag naar sportplekken, ook al liggen deze buiten de woonbuurt en ook volwassenen sporten net zo graag buiten de bestaande woonbuurt (in parken of in de buitengebieden).

De duurzame speelruimte

Klimaatadaptatie en groene speelruimte

De komende jaren kunnen we meer warmte- en wateroverlast verwachten door klimaatverandering (KNMI'14 Klimaatscenario's voor Nederland). De gemiddelde temperatuur in Nederland stijgt en extreme neerslag en droogte komen vaker voor. Internationaal zijn afspraken gemaakt over het beperken van de klimaatverandering (mitigatie, onder andere door het terugbrengen van de uitstoot van broeikasgassen). Desondanks is de verandering niet helemaal tegen te gaan. Daarom heeft Nederland een strategie opgezet voor adaptatie (NAS2016). Gemeente Lisse wil toe naar een klimaatbestendige openbare ruimte. Vergroening van woonwijken helpt om hitte te temperen, water tijdelijk vast te houden en sneller af te voeren. Speelplekken zijn locaties die bij uitstek geschikt zijn voor vergroening.

Voordelen van vergroening op speelplekken:

- *Leefklimaat* - Meer groen in plaats van verharding vermindert hitte- en wateroverlast en zorgt voor een beter leefklimaat voor mens en dier.
- *Verblijfswaarde* - Groen op speelplekken vergroot de bespeelbaarheid en de verblijfswaarde door het creëren van schaduw en een fijne verblijfsomgeving.
- *Gevarieerd speelaanbod* - Groen kan naast meer traditionele spelvormen met toestellen een fijne speelaanleiding zijn. Groen biedt andere speelmogelijkheden die moeilijk te creëren zijn met toestellen (hutten bouwen, verstoppen).
- *Gezondheid en ontwikkeling* - Spelen in het groen of met natuurlijke speelaanleidingen (zie bijlagen) heeft ook voor de motorische en cognitieve ontwikkeling van kinderen voordelen. Hier zijn inmiddels tal van onderzoeken naar gedaan, evenals naar het ontspannende effect dat groen op mensen heeft.

Duurzaam beheer

De gemeente Lisse streeft naar een duurzaam beheer van de openbare ruimte. Dit wordt op twee manieren uitgedragen; enerzijds wordt de openbare ruimte ingericht om tegen een stootje te kunnen (en dus ook 15 jaar intensief bespeeld/gebruikt te worden). Anderzijds wordt er daar waar mogelijk gebruik gemaakt van duurzame materialen. Circulaire materialen zoals hout voor de toestellen en bij voorkeur gras als ondergrond (natuurlijk materiaal en goed voor de afwatering). Deze duurzaamheidsambities zijn vertaald naar inrichtingseisen in de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR).

Samen Spelen

Inclusieve inrichting van de openbare ruimte

Nederland heeft in 2016 het VN-verdrag Handicap geratificeerd. Daarmee is benadrukt dat de rechten van inwoners met een beperking hetzelfde zijn als andere mensen. Met de ondertekening wordt de belofte gedaan hindernissen voor deze groep weg te nemen en het mogelijk te maken dat zij gelijkwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving. Speel- en sportplekken zijn belangrijke openbare voorzieningen. Hier moet iedereen gebruik van kunnen maken, ook inwoners met een beperking.

Anders dan bij de bouw van openbare gebouwen is er (nog) geen wettelijke verplichting om speel- en sportplekken toegankelijk voor mensen met een beperking te ontwerpen en aan te leggen. Gemeente Lisse wil hier wel rekening mee houden bij de inrichting van de toekomstige speel- en sportruimte. Verschillende praktijkonderzoeken geven richtlijnen voor een integraal toegankelijke speelvoorziening, zoals de recent verschenen Inspiratiebundel - Aan de slag met samenspelen (2019). Hierin wordt gebruik gemaakt van de 100-70-50 richtlijn.

De 100-70-50-richtlijn voor een samenspeelplek

- Bereikbaarheid van de speelvoorziening (100%)
- Toegankelijkheid van de paden (70% van de speeltoestellen bereikbaar)
- Bespeelbaarheid van de speeltoestellen en -aanleidingen (minimaal 50% is door mensen met een beperking te gebruiken)

De beheerder en beleidsmedewerker worden opgeleid om inclusieve plekken te realiseren. Daarnaast zijn er vaak sociale drempels die overbrugd moeten worden voordat er echt door iedereen buiten wordt gespeeld. De buurtsportcoach zet zich in voor een positieve en stimulerende sociale omgeving om iedereen naar buiten te krijgen.



6. Inzichten

De bevindingen vanuit het gevoerde onderzoek (veldwerk + participatie), gecombineerd met recente ontwikkelingen en gemeentelijke ambities vanuit andere beleidsterreinen, resulteren in een serie belangrijke inzichten voor de verbetering van de speelruimte.

Inzichten vanuit het veldonderzoek

- *Kleine speelplekken* hebben alleen speelwaarde voor de kleinere kinderen en zouden alleen aangelegd/behouden moeten worden wanneer de afstand tot een grotere speelplek te groot is. Anders kunnen zij worden omgevormd naar vrije speelruimte (zonder toestellen) of ander gebruik.
- *Vrije ruimte* is niet altijd onderdeel van de speelplek. Het toevoegen van de vrije ruimte (als bespeelbaar groen) bij de speelplek is wenselijk.
- *Inclusiviteit* zou een standaard onderdeel van de inrichting moeten zijn voor buurt- en wijkplekken. Nu kunnen mensen met een beperking nog (te) vaak niet gebruik maken van buurt- en wijkplekken. Inrichtingseisen voor inclusieve plekken kunnen worden opgenomen in de "Leidraad Inrichting Openbare Ruimte" (LIOR).
- *Potentie*: De parken in Lisse hebben potentie om gebruikt te worden door diverse doelgroepen (bv. Mondriaanpark). Dit kunnen aantrekkelijke verblijfsplekken worden door deze in te richten met meer groen en er verschillende functies aan te bieden zoals spelen en sporten maar ook ontmoeting en rust.
- *Diversiteit sportaanbod*: Het aanbod van sportvelden kan gevarieerder. Sportroutes kunnen geformaliseerd worden. Voor het realiseren van nieuwe sportvormen is een dialoog met sporters en sportaanbieders wenselijk.



Inzichten vanuit het participatietraject en andere beleidsterreinen

Het participatietraject bestond uit 4 wandelingen met kinderen van basisscholen, een enquête ingevuld door 192 respondenten (22 kinderen en 170 volwassenen), een jongerenoverleg en gesprekken met de speeltuinverenigingen.

- *Spelen op straat*: kinderen spelen goed op straat in Lisse. Met name kinderen boven de 8 jaar trekken meer door de buurten en blijven minder op de speelplekken spelen.
- *Bespeelbaar groen* is niet vanzelfsprekend. Hoewel de gemeente in een groene omgeving ligt, is niet in alle buurten bespeelbaar groen aanwezig.
- Zowel kinderen als volwassenen geven aan graag in een groene omgeving te recreëren en zijn positief over groene speelaanleidingen als uitbreiding op openbare speelplekken.
- Bewoners en gebruikers zien graag dat er een *kwaliteitsslag* gemaakt wordt in het openbare speel- en sportaanbod door bijvoorbeeld meer uitdagende plekken in te richten.
- Tegelijkertijd ziet een belangrijk deel liever niet het aantal kleine plekken afnemen ter verbetering van grote plekken in de buurt. Het is belangrijk om de deze bevinding plus de bevinding daarvoor ook mee te nemen in de communicatie met bewoners in het uitvoeringstraject zelf. Het is simpelweg niet mogelijk om zowel een kwaliteitsslag te maken als ook kleine plekken allemaal te behouden als speelplek met speeltoestellen met het in dit plan voorgestelde budget. Omdat duidelijk is dat kleine speelplekken niet zonder meer kunnen verdwijnen, worden op te heffen speelplekken niet automatisch ook opgeheven als speelruimte. Er wordt in dat geval gekeken naar de mogelijkheid om in te zetten op informeel speelgroen, al dan niet in combinatie met speelaanleidingen (zie bijlagen).
- *Jongeren* verdienen een plek in Lisse. Locaties met het minste kans op overlast (de IJsbaan en de Zuiderkruis) kunnen voor jongeren ingericht worden op sporten en ontmoeten (bankjes, overkapping en afvalbakken).
- Sommige *speeltuinen* vervullen duidelijk een bredere rol dan alleen een speelplek voor kinderen, dit zouden de verenigingen graag verder ontwikkelen (zoals een actief programma aanbieden om jongeren en ouderen te laten bewegen).
- *Nieuwe manieren van bewegen*; Door kinderen, jongeren en volwassenen zijn er ideeën ingediend voor andere sportvormen zoals een crossbaan, Urban sports-plek (free runnen, bootcamp etc.) en beweegplekken voor 60+.
- *Roken* wordt ontmoedigd op speelplekken om zo een Rookvrije Generatie te maken.
- *Beweegvriendelijker* inrichten van de openbare ruimte.
- *Multifunctioneel* gebruik van sportaccommodaties en -parken.
- *Kwetsbare groepen* worden extra gestimuleerd om te bewegen.
- *Ontmoeting* wordt gestimuleerd.

7. Doorvertaling naar de praktijk

In dit hoofdstuk zijn de financiële uitgangspunten voor uitvoering van de visie met aanbevelingen beschreven. De ingrepen op de visiekaart kunnen hiermee vertaald worden naar een meerjarenplanning voor uitvoering.

Financiële situatie

Het plan is zoveel als mogelijk budgetneutraal. Het is niet nodig om het speelruimtebudget van € 127.000,-/jaar structureel te verhogen (anders dan een jaarlijkse indexatie). Wel wordt voorgesteld om eenmalig een bedrag van € 75.000,- voor het verwijderen van 25 speelplekken beschikbaar te stellen.

De investering spelen van € 90.000 die nog uit de planning van 2019 komt en is uitgevoerd in 2020 wordt ook aangevraagd om toe te voegen aan het investeringsbedrag van 2020. Hierdoor zijn in 2020 7 speelplekken heringericht in plaats van 4.

Investering

Het overzicht van de kosten van inrichting en herinrichting van speel- en sportplekken en vervanging van speel- en sporttoestellen ziet er als volgt uit:

Jaar	Aantal speelplekken	Kosten
2020	7	€ 235.000
2021	4	€ 133.250
2022	4	€ 136.581
2023	3	€ 96.920
2024	4	€ 143.496
2025	3	€ 101.827
2026	3	€ 104.372
2027	3	€ 106.982
2028	3	€ 109.656
2029	3	€ 112.398
2030	3	€ 115.208
2031	3	€ 118.088
2032	3	€ 121.040
2033	3	€ 124.066
2034	3	€ 127.168
	Totaal	€ 1.886.052

Het vervangingsplan wordt jaarlijks aangepast als de uitkomsten van inspecties daar aanleiding toe geven.

Exploitatie

- *Jaarlijkse hoofdinspectie uitvoeren € 9.000,-.*
- *Jaarlijks reinigen van valdempende ondergronden: € 11.000,-.*
- *Jaarlijks uitvoeren van groot onderhoud € 11.000,-. Om de levensduur van speelplaatsen te verlengen is het uitvoeren van groot onderhoud noodzakelijk.*

Exploitatiebedragen splitsen in investeringen en exploitatiebedragen

- *In verband met de geldende boekhoudregels vindt er dit jaar een aanpassing plaats in de begroting. Tot op heden werden investeringen voor spelen gedaan vanuit de exploitatie.*

Uitvoering

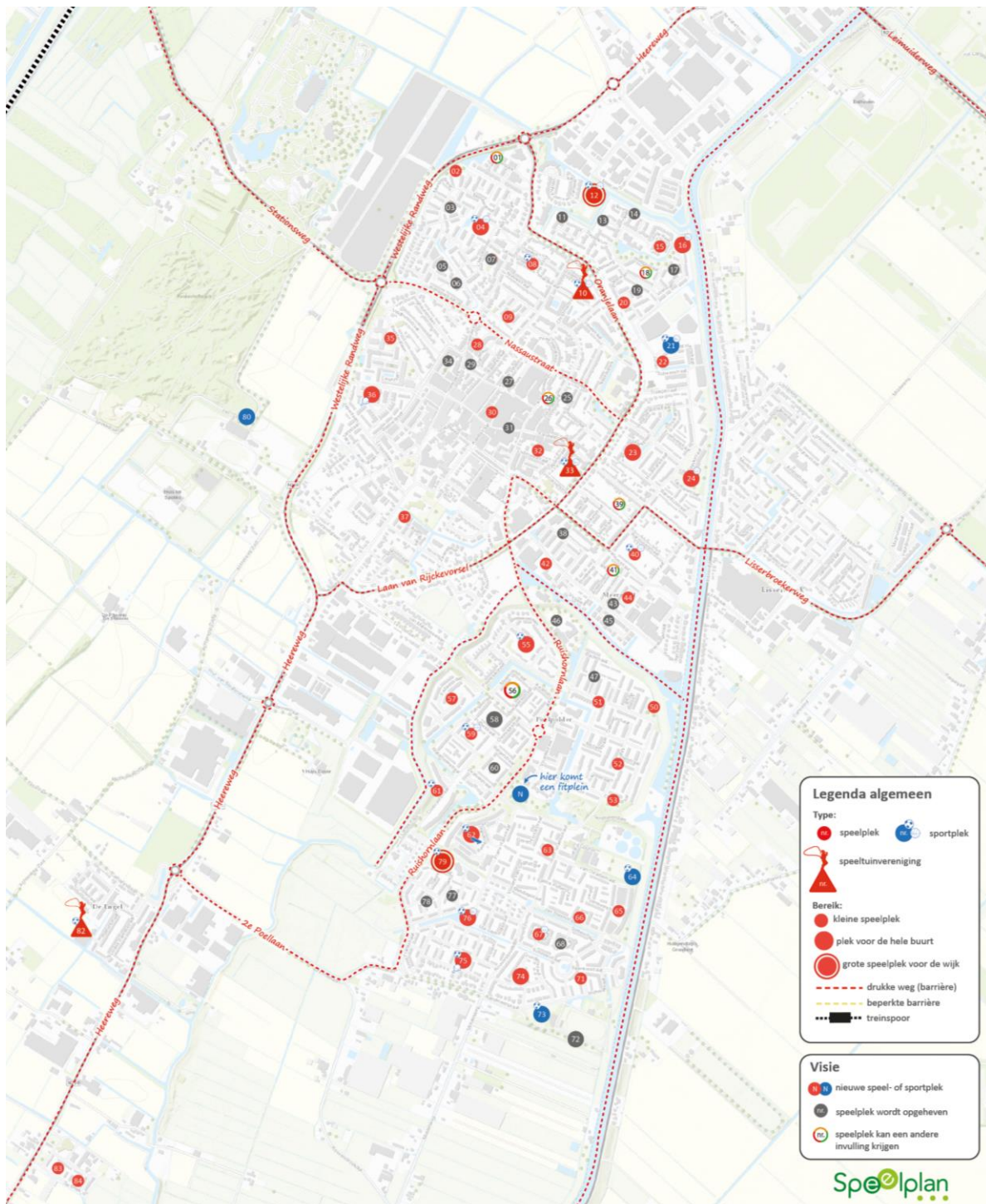
Aanpassingen aan bestaande locaties worden in principe uitgevoerd wanneer de technische staat van de toestellen hier aanleiding voor geeft. Dit betekent dat de aanbevelingen uit dit uitvoeringsplan over meerdere jaren worden uitgevoerd.

Uitvoeringskaders

- *Plekken zoveel als mogelijk volledig oppakken* - dit vergroot de mogelijkheden om echt een functionele wijziging door te voeren (andere doelgroep bijvoorbeeld) en biedt bewoners meer inspraakruimte over de speelmogelijkheden.
- *Clusteren ingrepen* - hierbij kan gebruik gemaakt worden van al geplande en vaak grotere ingrepen en werkzaamheden. Dit scheelt kosten in de uitvoering van de speelplekken (verhardingen, grondwerk, groen).
- *Samenwerken met verschillende beleidsterreinen* - bij herinrichting is een integrale aanpak essentieel om geen kansen te missen vanuit groen/onderwijs/sport/welzijn.
- *Kapitaalvernietiging voorkomen* - Speeltoestellen worden pas vervangen als ze op zijn. Wanneer een plek geheel wordt opgepakt, kunnen goede toestellen tijdelijk elders worden geplaatst of, na opgeknapt te zijn, weer worden opgenomen in de herinrichting. De verwachte levensduur van speeltoestellen kan tot 3 jaar goed worden ingeschat door een bekwame inspecteur. Het vervangingsplan wordt elke 2 tot 3 jaar beoordeeld tijdens de jaarlijkse hoofdinspectie.
- *Duurzame inrichting* - om de visie uit te kunnen voeren met het voorgestelde budget is het noodzakelijk dat plekken minimaal 15 jaar meegaan. Daarom is het belangrijk bij keuze en plaatsing van toestellen en ondergronden rekening te houden met de levensduur.
- *Bewoners tijdig informeren* - de gemeente informeert bewoners actief en op tijd (aan voorkant traject) zodat zij kunnen meedenken over de inrichtingseisen van de locatie en/of de uiteindelijke inrichtingsvoorstellen. De regie met betrekking tot het bepalen van de op te pakken locaties ligt bij de gemeente.

Visiekaart

Hieronder is de visiekaart te zien voor de speel- en sportplekken van Lisse. Op deze kaart zijn de toekomstige speel- en sportplekken in beeld gebracht en is tevens rekening gehouden met bekende, lopende projecten. Nieuwe ruimtelijke projecten kunnen de visiekaart doen veranderen.



Bijlagen

Bijlage 1: Speelaanleidingen

